

ПРОТИДІЯ ВИСОКОПОСАДОВІЙ ТА ОРГАНІЗОВАНІЙ ЗЛОЧИННОСТІ: ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД

Високопосадова та організована злочинність є серйозною загрозою для національної безпеки та стабільності суспільства. Крім того, вона здатна підривати довіру громадян до правоохоронної системи та правосуддя, порушувати демократичні процеси та права людини. Важливим правоохоронним органом, уповноваженим протидіяти високопосадовій та організованій злочинності в Україні, є Державне бюро розслідувань. Беручи до уваги зазначене, актуальним є дослідження європейського досвіду з метою удосконалення національної стратегії боротьби з високопосадовою та організованою злочинністю та покращення ефективності діяльності Державного бюро розслідувань.

У Франції функцію розслідування злочинів здійснюють слідчий суддя, поліція і жандармерія. Французька прокуратура керує діяльністю поліції та підтримує обвинувачення в суді. Незважаючи на свою назву, слідчий суддя по суті виконуваних ним в процесі функцій - слідчий. Перевагою існуючої у Франції організації слідчого апарату є самостійність слідчих суддів, їх підкорення лише закону, відсутність стороннього втручання в розслідування кримінальних справ. Певними повноваженнями при розслідуванні злочинів наділений суддя по свободах і ув'язненнях. Контролює діяльність слідчих суддів слідчий орган, в роботі якого беруть участь судді апеляційного суду [1, с. 114].

В Німеччині центральну роль у комплексній системі боротьби зі злочинністю та співпраці з поліцейськими силами окремих земель відіграє Федеральне управління кримінальної поліції. Даний орган у Німеччині відповідає за розслідування злочинів, скоєних державними службовцями, включаючи суддів, співробітників правоохоронних органів і військовослужбовців. Діючи як інформаційний та комунікаційний центр німецької поліції, Федеральне управління кримінальної поліції надає підтримку поліцейським силам федерації та земель у зв'язку з попередженням та переслідуванням злочинів, які стосуються більш, ніж однієї німецької землі та які мають міжнародне або інше вагоме значення. Усі офіційні комунікації між німецькою поліцією та іншими країнами проходять через Федеральне управління кримінальної поліції. Це дає змогу зібрати важливу інформацію та забезпечити однакове застосування правових норм [2].

Відмітимо, що в Австрії функціонує аналогічний орган протидії злочинності – Федеральне управління кримінальної поліції (нім. Bundeskriminalamt), яке було створено в 2002 році і є частиною Генерального директорату громадської безпеки Федерального міністерства внутрішніх справ. Федеральне управління кримінальної поліції надає сучасну та професійну підтримку в усіх сферах кримінального розслідування співробітникам правоохоронних органів Австрії. Відповідно до § 2 Закону про Федеральне управління кримінальної поліції, Директор очолює Федеральне управління кримінальної поліції та визначає його організаційну структуру з урахуванням ефективності та доцільності виконання завдань. Структура Федерального управління кримінальної поліції Австрії включає сім департаментів:

- 1) департамент кримінальної стратегії і центрального управління;
- 2) департамент міжнародного поліцейського співробітництва;
- 3) департамент розслідувань організованої та загальної злочинності;
- 4) департамент кримінального аналізу;
- 5) департамент допомоги кримінальній поліції;
- 6) департамент криміналістики та технології;
- 7) департамент боротьби з економічною злочинністю [3].

Подібний орган функціонує також в Литві. Постановою Уряду від 18 лютого 1997 року № 135 «Про утворення Спеціальної служби розслідувань при Міністерстві внутрішніх справ» на новостворену правоохоронну установу було покладено функції по боротьбі з корупцією та правопорушеннями проти державної служби. Згодом, 2 травня 2000 року, після прийняття Сеймом Закону «Про Спеціальну службу розслідувань», Спеціальна служба розслідувань стала незалежною від виконавчої влади установою, підзвітною Президенту та Сейму Литовської Республіки [4].

Спеціальна служба розслідувань Литви відповідно до ст. 2 Закону «Про Спеціальну службу розслідувань» є державним правоохоронним органом, який діє на підставі закону, здійснює виявлення та розслідування злочинів, пов'язаних із корупцією, розробляє і впроваджує заходи, спрямовані на запобігання корупції. Зважаючи на призначення зазначеного правоохоронного органу, до його функцій належать також здійснення досудового розслідування фактів зловживання службовим становищем, фальсифікації офіційних даних, розтрата, незаконного привласнення майна та інших злочинів [5, с. 119].

Таким чином, дослідження європейського досвіду протидії високопосадовій та організованій злочинності дозволяє засвідчити той факт, що функції, аналогічні Державному бюро розслідувань, як правило, виконують поліцейські органи відповідних країн. Відтак, доцільно налагоджувати співпрацю з такими правоохоронними органами для обміну досвідом, спільних навчань з метою удосконалення практики протидії високопосадовій та організованій злочинності.

Список використаних джерел:

1. Вознюк М. Я. Зарубіжний досвід організації діяльності та функціонування Державного бюро розслідувань. Державне бюро розслідувань: на шляху розбудови : матер. Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 16 червня 2018 р.) / редкол.: Г. О. Ульянова (голова ред.), В. М. Дрьомін, Є. Л. Стрельцов [та ін.] ; НУ "ОЮА". Одеса : Юридична література, 2018. С. 112-115.

2. Our Mandate. *bka.de*. Retrieved from https://www.bka.de/EN/TheBKA/OurLegalMandate/ourmandate_node.html

3. Bundesrecht konsolidiert: Gesamte Rechtsvorschrift für Bundeskriminalamt-Gesetz. *ris.bka.gv.at*. Retrieved from <https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=20001745>

4. Historical Background. *stt.lt*. Retrieved from <https://www.stt.lt/en/about-stt/historical-background/4967>

5. Миргород-Карпова В. В., Гаврилович Я. Д. Порівняльно-правова характеристика Державного бюро розслідувань в Україні та зарубіжних країн. Реформування правової системи в контексті євроінтеграційних процесів: матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції, 21–22 травня 2020 р. Суми: Сумський державний університет, 2020. С. 117-120.